

ПЕРСОНАЛІЇ

ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ А.С. ХАРЧЕНКА

Андрій Семенович Харченко народився 01 (14) листопада 1908 р. у м. Ананьїв Одеської області, помер у м. Києві 17 травня 1985 р., похований на Байковому цвинтарі. Картограф, інженер-капітан, начальник топографічної служби I-го рангу, кандидат технічних наук (1946 р.), професор (1969 р.), нетривалий час (1958-1960 рр.) був деканом географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Народився третім з чотирьох братів у заможній родині техника-будівника Семена Даниловича Харченка. В 1917 р. поступив до підготовчого класу гімназії, де вивчав закон Божий, латинську та грецьку мови, космографію, математику, літературу тощо. Протягом 1924-1926 рр. – слюсар Ананьївської слюсарно-механічної майстерні. Закінчив відділення землевпорядкування Одеського сільськогосподарського інституту в 1930 р. Три роки працював начальником партії, головним інженером Держземтресту Каракалпацького Наркомзему у м. Турткуль (Узбекистан). З 1933 р. працював інженером-проектувальником Московського обласного управління землевпорядкування, з 1934 р. – науковим співробітником Всесоюзного НДІ організації території, з 1938 р. – асистентом кафедри складання і редагування карт в Московському інституті інженерів геодезії, аерофотозйомки і картографії (МІГАіК), де в 1938 р. був зарахований до аспірантури, а у 1946 р. здобув ступінь кандидата технічних наук. Тема дисертації: «О некоторых вопросах физической картографии». Науковим керівником був професор Г.Н. Черданцев. З 1939 р. – член Всесоюзного астрономо-геодезичного товариства АН СРСР.

У воєнні роки інженер-капітан Харченко А.С. був начальником картоскладального цеху картографічної фабрики у м. Тбілісі, одночасно викладав картографію у місцевому топографічному технікумі та на курсах картографів Південного картографо-видавничого підприємства Гідрографічного управління Військово-Морського Флоту СРСР. Як учасник Великої Вітчизняної війни нагороджений шістьма медалями, а в 1943 р. отримав нагородний знак «Отличник геодезии и картографии».

Протягом 1946-1951 рр. у м. Новосибірську доцент А.С. Харченко очолював кафедру картографії НІГАіК, у 1952-1954 рр. – докторант Західносибірської філії АН СРСР.

Наступні тридцять років життя його пов'язані з кафедрою геодезії та картографії Київського університету (з 1954 до 1980 – завідувач, з 1980 до 1984 – професор кафедри).

Він був ініціатором створення й науковим керівником Закавказької картографо-геодезичної експедиції (1960-1965 рр.). У 1959-1960 рр. перебував на посаді декана географічного факультету. Того ж часу (1957) ним була заснована на кафедрі геодезії та картографії науково-дослідна лабораторія (з 2003 р. – НДЛ «картографії та геоінформатики», з 2007 р. – сектор). У 1965 р. представив до захисту на здобуття вченого ступеню доктора географічних наук дисертацію: «Комплексное географическое картографирование Украинской ССР». Спроба виявилася невдалою, здебільшого через певні тогочасні кон'юнктурні чинники. В 1965 р. за конкурсом отримав посаду професора.

В різні часи виконував наступні науково-громадські обов'язки:

- член Науково-методичної ради з вищої географічної освіти при Мінвузі СРСР;
- член Науково-методичної ради з вищої геодезичної освіти при Мінвузі СРСР;
- член бюро Міжвідомчої координаційної комісії з тематичного та комплексного картографування при ГУГК РМ СРСР;
- заступник голови спеціалізованої ради (картографія) при Інституті геофізики АН УРСР;
- член спеціалізованої ради (геодезія) при Київському інженерно-будівельному інституті;
- член Наукової ради АН УРСР з проблеми «Комплексні географічні дослідження УРСР»;
- член Президії Географічного товариства УРСР;
- заступник голови редколегії міжвідомчого науково-технічного збірника «Инженерная геодезия»;
- член секції географії і геології НТР Мінвуза УРСР;
- голова НТР УНПО «Геодезкарт»;
- керівник ідеологічного семінару на географічному факультеті КДУ.

Був вченим секретарем та віце-президентом Географічного товариства УРСР (1968-1980 рр.). Почесний член Географічного товариства СРСР (Диплом 1975 р.).

Харченко Андрій Семенович вміщений до «Книги Пошани Київського ордена Леніна державного університету ім. Т.Г. Шевченка» (Свідоцтво від 16 грудня 1982 р.). Ректорат, партком і профком КДУ 23 грудня 1983 р. нагородили його Грамотою «Ветерану труда Киевского ордена Ленина государственного университета им. Т.Г. Шевченко».

Автор і співавтор понад 100 наукових праць. У творчому доробку вченого – дослідження загальних питань теорії картографії, особливо питань класифікації географічних карт; теорії та практики тематичного та комплексного атласного картографування; морської картографії; історії картографії України тощо.

Ініціатор та організатор проведення чотирьох республіканських наукових конференцій (1963 р., 1965 р., 1968 р., 1969 р.), присвячених тематичному та комплексному атласному картографуванню України, створенню Національного атласу. Відповідальний секретар низки збірників наукових праць, голова та член редакційних рад фахових журналів: «Геодезия, картография и аэрофотосъемка», «Вісник Київського університету. Географія». Один із засновників Сектору географії АН УРСР (з 1991 р. – Інституту географії НАН України).

Тривалий час Андрій Семенович був заступником голови спеціалізованої Ради із захисту дисертацій зі спеціальності «картографія» при Морському гідрофізичному інституті АН УРСР, фактично, у Відділенні географії (з 1991 – Інститут географії НАНУ). Одночасно був членом такої ж ради зі спеціальності «геодезія» в Київському інженерно-будівельному інституті (нині КНУБіА). Підготував 10 кандидатів наук, більшість з яких сформулювали науково-педагогічний колектив кафедри геодезії та картографії.

Він був головним редактором наступних етапних картографічних творів: Географія Київської області. Атлас (1962); Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР (1978); Атлас Київської області (1980, 1985).

Професори А.С. Харченко і А.П. Золовський вважаються засновниками київської наукової школи тематичного та комплексного атласного картографування. Серед випускників, які успішно розвивали й розвивають ідеї цієї школи в різних напрямках картографування зокрема, і в програмах географічних дисциплін взагалі, доктори наук: В.А. Барановський, М.Г. Волков, член-кор. НАН України В.І. Наулко, Г.О. Пархоменко, Ю.В. Поліщук, В.А. Поповкін, член-кор. НАН України Л.Г. Руденко, Р.І. Сосса, В.О. Шевченко.

Науково-методична і викладацька діяльність випускників кафедри 1950-1970-х рр. В.П. Павлової, Б.П. Сергієнка, Л.Д. Машенцевої, Л.Є. Осауленко, А.П. Божок, В.М. Черніна, Ю.В. Щура, А.Г. Ткаченка, В.Ф. Северинова, А.М. Молочка, В.О. Шевченка дозволяє стверджувати про формування науково-педагогічної школи А.С. Харченка.

Основні біографічні статті (у довідкових та енциклопедичних виданнях): Харченко Андрій Семенович (1908-1985) / *Географи* університету у Великій Вітчизняній війні. Довідник // Олійник Я.Б., Бортник С.Ю., Гродзинський М.Д., Дмитрук О.Ю. та ін. – К.: ВГЛ “Обрії”, 2005. – С. 28-29; Харченко Андрій Семенович (1908-1985) / *Географічна енциклопедія України*: В 3 т. – Т. 3 (П – Я). – К.: Головна редакція енциклопедії України, 1993. – С. 359; Харченко Андрій Семенович (1908-1985) / *Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Незабутні постаті*. – К.: Світ успіху, 2005. – С. 76; Харченко Андрій Семенович (1908-1985) / *Географічний факультет в персоналіях* // Олійник Я.Б., Бортник С.Ю., Гродзинський М.Д., Дмитрук О.Ю. та ін. – К.: ВГЛ “Обрії”, 2008. – С. 167-168.